ספרא — פרק ח

[א] "ואבדתם בגוים" – רבי עקיבא אומר אלו עשרת השבטים שגלו למדי. אחרים אומרים, "ואבדתם בגוים" – אין 'אובדן' אלא גולה. יכול אובדן ממש? כשהוא אומר "ואכלה אתכם ארץ אויביכם", הרי אובדן ממש. הא מה אני מקיים "ואבדתם בגוים"? – אין 'אובדן' אלא גולה.

[ב] "והנשארים בכם ימקו בעונם" – אינו אומר "ימקו" אלא "ימקו בעונם". "וְאַף בַּעֲוֹנֹת אֲבֹתָם אִתָּם יִמָּקוּ" – והלא כבר הבטיח המקום לישראל שאינו דן האבות על ידי בנים ולא בנים על ידי אבותם, שנאמר "לא יומתו אבות על בנים ובנים לא יומתו על אבות"?! אם כן למה נאמר "ואף בעונת אבותם..ימקו"? אלא בזמן שהם תופסים (ס"א תפוסים) מעשה אבותם, דור אחר דור דוריהם, נדונים על ידיהם.

[ג] "והתודו את עונם ואת עון אבֹתם" – לצד התשובה הם הדברים; שמיד שהם מתודים על עונותיהם, מיד אני חוזר ומרחם עליהם שנאמר "והתודו את עונם ואת עון אבותם במעלם אשר מעלו בי".

[ד] "אף אני אלך עמם בקרי" – הם עשו את דינַי עראי בעולם, אף אני אעשה אותם עראי בעולם. "והבאתי אותם בארץ אֹיביהם" – זו מדה טובה לישראל, שלא יהיו ישראל אומרים "הואיל וגלינו לבין אומות העולם נעשה כמעשיהם!" אני איני מניחם אלא אני מעמיד נביאיי עליהם ומחזירין אותם למוטב תחת כנפיי שנאמר (יחזקאל כ, לב): "וְהָעֹלָה עַל רוּחֲכֶם הָיוֹ לֹא תִהְיֶה אֲשֶׁר אַתֶּם אֹמְרִים נִהְיֶה כַּגּוֹיִם כְּמִשְׁפְּחוֹת הָאֲרָצוֹת לְשָׁרֵת עֵץ וָאָבֶן. חַי אָנִי נְאֻם אֲדֹנָי יְקוֹק אִם לֹא בְּיָד חֲזָקָה וּבִזְרוֹעַ נְטוּיָה וּבְחֵמָה שְׁפוּכָה אֶמְלוֹךְ עֲלֵיכֶם" ; על כרחכם, שלא בטובתכם, ממליך אני מלכותי עליכם.

[ה] "או אז יכנע לבבם הערל" – לצד התשובה הם הדברים; שמיד שהם מכניעים לבם לתשובה, מיד אני חוזר ומרחם עליהם שנאמר "או אז יכנע לבבם הערל ואז ירצו את עונם".

[ו] "וזכרתי את בריתי יעקוב..." – ולמה נאמרו אבות אחורנית? אלא אם אין מעשה אברהם כדאי – מעשה יצחק; ואם אין מעשה יצקח כדאי – מעשה יעקב; – כדאי לכל אחד ואחד שיתלה לעולם בגינו.

[ז] ולמה נאמר באברהם ויעקב 'זכירה', וביצחק לא נאמר 'זכירה'? אלא רואין את אפרו כאילו הוא צבור על גבי המזבח. ולמה נאמר באברהם וביצחק "אף", וביעקב לא נאמר "אף"? אלא מלמד שמטתו של יעקב אבינו שלימה.

[ח] אין לי אלא אבות; אימהות מנין? תלמוד לומר "את", ואין 'אֶתִים' אלא אימהות שנאמר (בראשית מט, לא) "שמה קברו את אברהם ואת שרה אשתו". ומנין שהברית כרותה לארץ? תלמוד

לומר "והארץ אזכור".

[ט] "והארץ תעזב מהם ותֵרֶץ את שבתֹתיה" – אני אמרתי להם שיהיו זורעים (ס"א זורעים לי) בשש ומשמיטים לי אחת, בשביל שידעו שהארץ שלי. והם לא עשו כן; אלא יעמדו ויגלו ממנה והיא תשמט מאליה כל שמיטין שהיא חייבת לי שנאמר "והארץ תעזב מהם ותרץ את שבתתיה בהשמה מהם והם ירצו את עונם". "יען וביען" – וכי ראש בראש פרעתי מהם מישראל? והלא לא פרעתי מהם אלא אחת ממאה שחטאו לפני! אם כן למה נאמר "יען וביען"? 'יען במשפטי מאסו' – אלו הדינים; "ואת חקתי געלה נפשם"- אלו המדרשות.

[י] "זאת" – זו עונה של מדבר; "גם זאת" – זאת עונה של בעל פעור; "ואף גם זאת" – זו עונה של מלכי האמורי. "לא מאסתים ולא געלתים לכלתם" – וכי מה נשתייר להם שלא נגעלו ולא נמאסו?! והלא כל מתנות טובות שנתנו להם, ניטלו מהם. ואילולי ספר תורה שנשתיירה להם לא היו משנים (ס"א משונים) מאומות העולם כלום! אלא "לא מאסתים" – בימי אספינוס (ס"א אספסיינוס); 'געלתים' – בימי יון; "לכלתם להפר בריתי אתם" – בימי המן; "כי אני ה' אלקיהם" – בימי גוג. ומנין שהברית כרותה לשבטים? שנאמר "וזכרתי להם ברית ראשונים אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים" – מלמד שהברית כרותה לשבטים. "אלה החקים והמשפטים והתורת": "החוקים" – אלו המדרשות; "והמשפטים" – אלו הדינים; "והתורות" – מלמד ששתי תורות ניתנו להם לישראל; אחד בכתב ואחד בעל פה. אמר ר' עקיבא, וכי שתי תורות היו להם לישראל? והלא תורות הרבה נתנו להם – "זאת תורת העולה" "זאת תורת המנחה" "זאת תורת האשם" "זאת תורת זבח השלמים" "זאת התורה אדם כי ימות באהל". "אשר נתן ה' בינו ובין בני ישראל" – זכה משה ליעשות שליח בין ישראל לאביהם שבשמים. "בהר סיני ביד משה" – מלמד שניתנה התורה הלכותיה ודקדוקיה ופירושיה על ידי משה מסיני.